

ללכוד את הטיגריס

לאחרונה נפוצו בתקשורת ידיעות על תחלואה חריגה בהיקף ובחומרת התסמינים של קדחת מערב הנילוס: 23 חולים קשים במחלה אובחנו בחודש האחרון וחולה אחת הלכה לעולמה. את ההתפרצות האגרסיבית האחרונה של המחלה כולם זוכרים: בחודשי הקיץ והסתיו של שנת 2000 דווח על 417 מקרי קדחת מערב הנילוס אצל תושבי ישראל, מתוכם 35 הסתיימו במוות, בעיקר בקרב קשישים. מוקדי ההתפרצות היו באזור מישור החוף ובצפון הארץ, אך בכל רחבי הארץ נמצאו חולים. בעקבות ההתפרצות התקבלו בשנת 2002 החלטות ממשלה בנושא היערכות להתפרצות קדחת מערב הנילוס, שהביאו להקמת מערך ארצי לניטור יתושים, שהם מעבירי המחלה. באותה שנה זוהה לראשונה בישראל יתוש הטיגריס האסיאני, מין פולש בארץ, שמוכר כמעביר חשוב של מחלות נגיפיות. בשנים האחרונות מתגבש החשש שיתוש הטיגריס תורם להעברה של נגיף קדחת מערב הנילוס בארץ וכי הוא יגרום להתפרצות מקומית של מחלות שנכון להיום עדיין אינן מוכרות בארץ, כגון צ'יקונגוניה ודנגה. [מחקר חדש](#) שנערך בשנה החולפת על ידי המרכז הארצי לניטור ביקש לבדוק האם הכלים שעומדים לרשותו – מלכודות ללכידת יתושים שמספקות נתונים על הפיזור המרחבי והעונתי של המינים השונים ועל שיעורי ההדבקה שלהם – אכן יעילים מספיק כדי להגיע למסקנות בנוגע לצורך בנקיטת פעילויות הדברה ומניעה מיוחדות. יתוש טיגריס אסיאני בפעולה. צילום: Wikipedia

מלכודות יעילות יותר

אחת הבעיות המרכזיות בהליך הניטור הנוכחי היא שלמרות ריבוי התלונות על מטרדי עקיצות של יתוש הטיגריס בשנים האחרונות, רק פרטים בודדים נאספים במלכודות מסוג באזורים יתושים ובלכידת הטיגריס יתוש בלכידת שיעילותן, בשימוש הנמצאות CDC עירוניים בכלל, נמוכה. עובדה זו (יחד עם בעיות אחרות בהליך האיסוף) גרמה לכך שהנתונים המתקבלים אינם משקפים בהכרח את הסיכון האמיתי לתחלואה בריכוזי-האוכלוסייה בישראל. המחקר החדש בחן אם מלכודות חדשות מסוג BG תוצאות. בישראל (אחרים ויתושים) הטיגריס יתוש ניטור את לשפר עשויות Sentinel המחקר מלמדות שיש הבדלים מובהקים ביעילות הלכידה בין שני סוגי המלכודות עבור ארבעת מיני היתושים הנפוצים בישראל. בכל המקרים שנבדקו היו מלכודות הפרטים מספר: הטיגריס יתוש עבור נמצא ביותר המשמעותי ההבדל. יותר יעילות BG הממוצע של יתוש הטיגריס למלכודת היה גבוה פי שישה במלכודות ה-BG בהשוואה למלכודות ה-CDC הנפוצות. עם זאת, המחקר מלמד גם שהעבודה עם מלכודות ה-BG אינה חפה מבעיות, הנובעות בעיקר ממורכבות הפעלה שלהן וממצב היתושים שנלכדים (שבמקרים רבים מתים במלכודת ולכן אינם יכולים לשמש לזיהוי

מלכודת CDC (מימין) ו-BG (משמאל). צילום: Flickr ,County Fairfax

סכנה בשטחים הבנויים

לנוכח ממצאי המחקר נראה שיש צורך בהגדלה משמעותית של מדגם היתושים בסביבה העירונית, כדי להגיע לתחזית מדויקת יותר של הסיכון לתחלואה בקדחת מערב הנילוס. הגדלת המדגם תסייע לבדוק באופן יסודי האם שינויים שנמצאו באוכלוסיות יתושים במחקר החדש הם שינויים אמיתיים, או רק תוצאה של השינוי במלכודות הניטור. בנוסף, יש לבדוק את האפשרות להתאים את אופן הפעלת מלכודות ה-BG לצורכי מערך הניטור בישראל, זאת כדי להפוך אותן לכלי עבודה יעיל יותר. כך או כך, אין ספק שתוצאות המחקר מלמדות אותנו ששיפור הניטור בשטחים בנויים, שמרבית התושבים בישראל מתגוררים בהם, יתרום משמעותית ליכולתנו להעריך מבעוד מועד סיכון להתפרצות מחלות המועברות על ידי יתושים.